

Rapport 2010:97

Arkeologisk utredning etapp 2

Snö, vägar och järnvägar vid Södra Freberga

Invid RAÄ 258
Södra Freberga 6:1
Västra Stenby socken
Motala kommun
Östergötlands län

Olle Hörfors

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Snö, vägar och järnvägar vid Södra Freberga

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	4
Områdesbeskrivning	4
Syfte och metod	4
Resultat och tolkning	4
Referenser	4
Tekniska uppgifter	7

Omslagsbild: Sökschakt C1. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Ö S T E R G Ö T L A N D S L Ä N S M U S E U M
A V D E L N I N G E N F Ö R A R K E O L O G I

Box 232 • 581 02 Linköping • Tel 013 - 23 03 00 • Fax 013 - 12 90 70
info@ostergotlandslansmuseum.se • www.ostergotlandslansmuseum.se

Sammanfattning

Vintern 2010 genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning, etapp 2. Denna utfördes inför ombyggnad av väg 50, en ny bro, en tillfällig byggnadsväg samt stambanan söder om Södra Freberga i utkanten av Motala och i Västra Stenby socken i Östergötland. Arbetet omfattade de ytor mellan de olika järnvägarna, vägarna och broarna som skulle bli aktuella för tillfälliga vägar, tillfälliga dumpmassor med mera under det fortsatta arbetet.

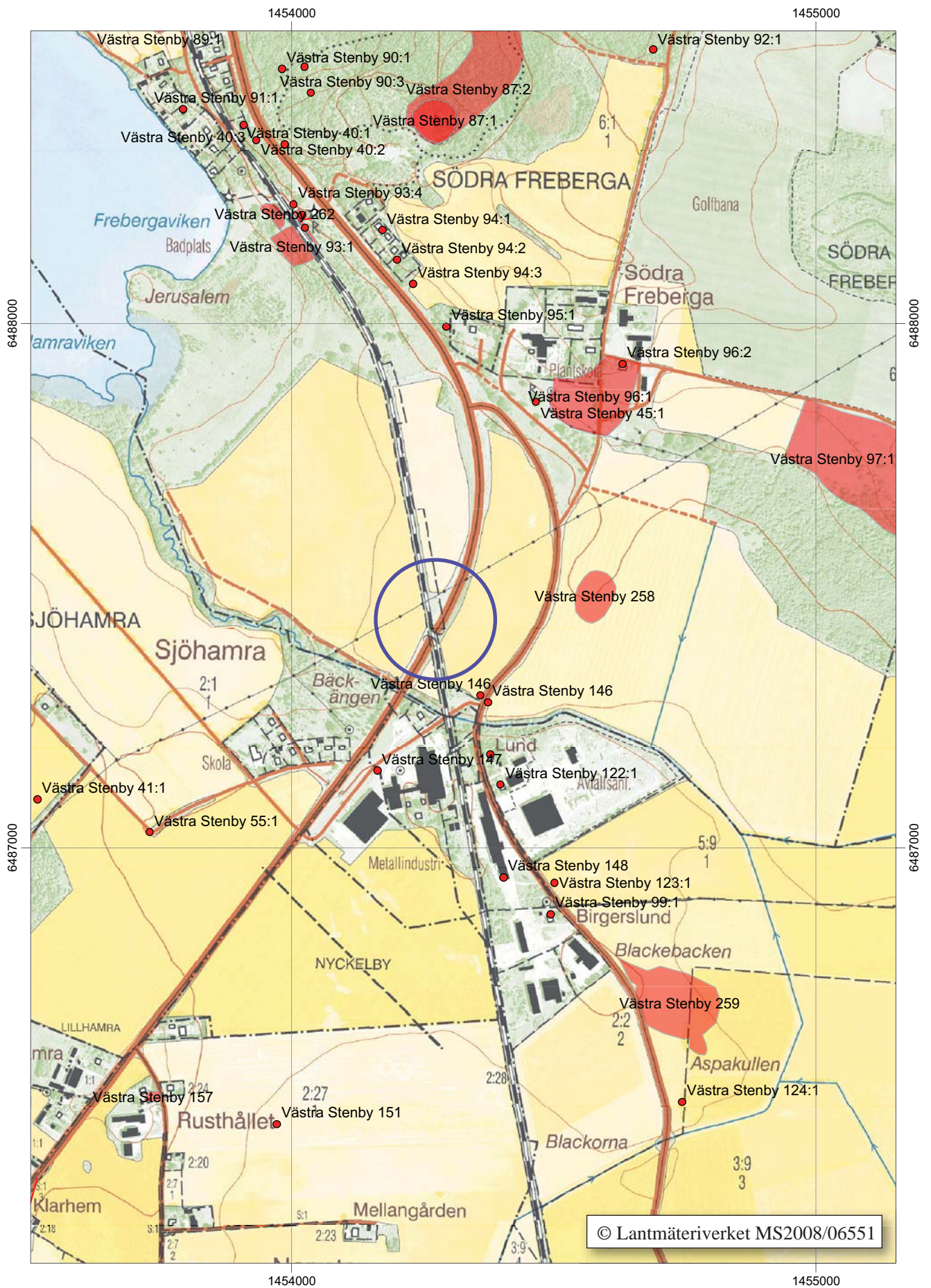
Utredningen motiverades av närheten till flera stenåldersboplatser, närmast ligger RAÄ 258. Det attraktiva läget på en höjd intill Vättern bedömdes som ett lämpligt boplatsläge.

Sammantaget grävdes 192 m sökschakt. I den mellersta ytan, område A framkom ett fåtal grunda nästan utplånade årderspår. I den västra ytan, område C, framkom lämningar av ryggade åkrar eller täckdikning. Den östligaste ytan, område B, kom aldrig att beröras av schaktning och lämnades därför utan åtgärd.

Östergötlands länsmuseum anser att inga ytterligare arkeologiska åtgärder krävs. Beslut om vidare åtgärder fattas av Kultur- och samhällbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.

Olle Hörfors
antikvarie

Figur 2. Utdrag ur digitala Fastighetskartan blad 8F7a (Norrsten), med fornlämningar och undersökningsområdet markerat. Skala 1:10 000.

Inledning

Vintern 2010 genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning, etapp 2. Denna utfördes inför ombyggnad av väg 50, en ny bro, en tillfällig byggnadsväg samt stambanan söder om Södra Freberga i utkanten av Motala och i Västra Stenby socken i Östergötland. Arbetet omfattade de ytor mellan de olika järnvägarna, vägarna och broarna som skulle bli aktuella för tillfälliga vägar, tillfälliga dumpmassor med mera under det fortsatta arbetet. Uppdragsivare var Vägverket och Banverket och projektledare var Göran Öhlund, Vägverket i Jönköping. Fält- och rapportansvarig var antikvarie Olle Hörfors Östergötlands länsmuseum.

Områdesbeskrivning

Utredningsområdet var beläget på fastigheten Södra Freberga 6:1 mellan Södra Freberga och industriområdet Lund med metallindustri och en avfallsanläggning

Södra Freberga by är belägen i vad som numera är Motala stads sydligaste utkant. Byn är belägen i sydsluttning på en höjd och förutom lämningar av själva byn, RAÄ 96:1 har också stenåldersfynd påträffats, RAÄ 96:2. Söder om utredningsområdet ligger Lund där ett flertal äldre lägenhetsbebyggelser (RAÄ 98, 99, 122, 123), är kända.

Själva utredningsområdet utgörs av relativt högt belägen åkermark med utsikt mot Hamraviken med Vättern i väster. I söder sluttar marken ned mot en bäck. På platsen möts riksväg 50 och stambanan mellan Motala och Mjölby samt flera lokalvägar. Här finns också en bro över bäcken.

Strax öster om utredningsområdet finns en boplat, RAÄ 258, som är daterad till tidigmesolitikum, tidigneolitikum och bronsålder. Ytterligare två boplatser finns registrerade ca 600 m nordöst om utredningsområdet, RAÄ 93 och 262, och ca 800 m sydöst om utredningsområdet finns en boplat med datering till neolitikum.

Syfte och metod

Syftet med den arkeologiska utredningen var att undersöka om tidigare ej kända forn- och kulturlämningar förekom inom utredningsområdena samt ge förslag på eventuella vidare arkeologiska åtgärder och därigenom ligga till grund för länsstyrelsens fortsatta bedömningar i ärendet. Dessutom ska resultatet utgöra underlag för uppdragsgivarens planeringsarbete. Det arkeologiska arbetet utfördes genom att sökschakt öppnades inom de aktuella ytorna.

Schaktarbetena företogs i januari 2010 under stränga vinterförhållanden. Vid schaktningen inom område A förelåg väderleksvarning för begynnande snöstorm och det rädde flera minusgrader. Schaktningen i område C skedde under lugnare väderomständigheter men i 18 minusgraders kyla.

Resultat och tolkning

De tre, för arkeologisk utredning, aktuella ytorna var belägna i ytor mellan järnvägen och de vägar som passerar under och vid sidan av denna. Område A var beläget öster om järnvägen och riksväg 50 och väster om en tillfällig arbetsväg. Område B var belägen mellan den tillfälliga arbetsvägen och vägen mot Västra Stenby kyrka. Område C var beläget väster om järnvägen. Den östligaste ytan, område B, kom aldrig att beröras av schaktning och lämnades därför utan åtgärd.

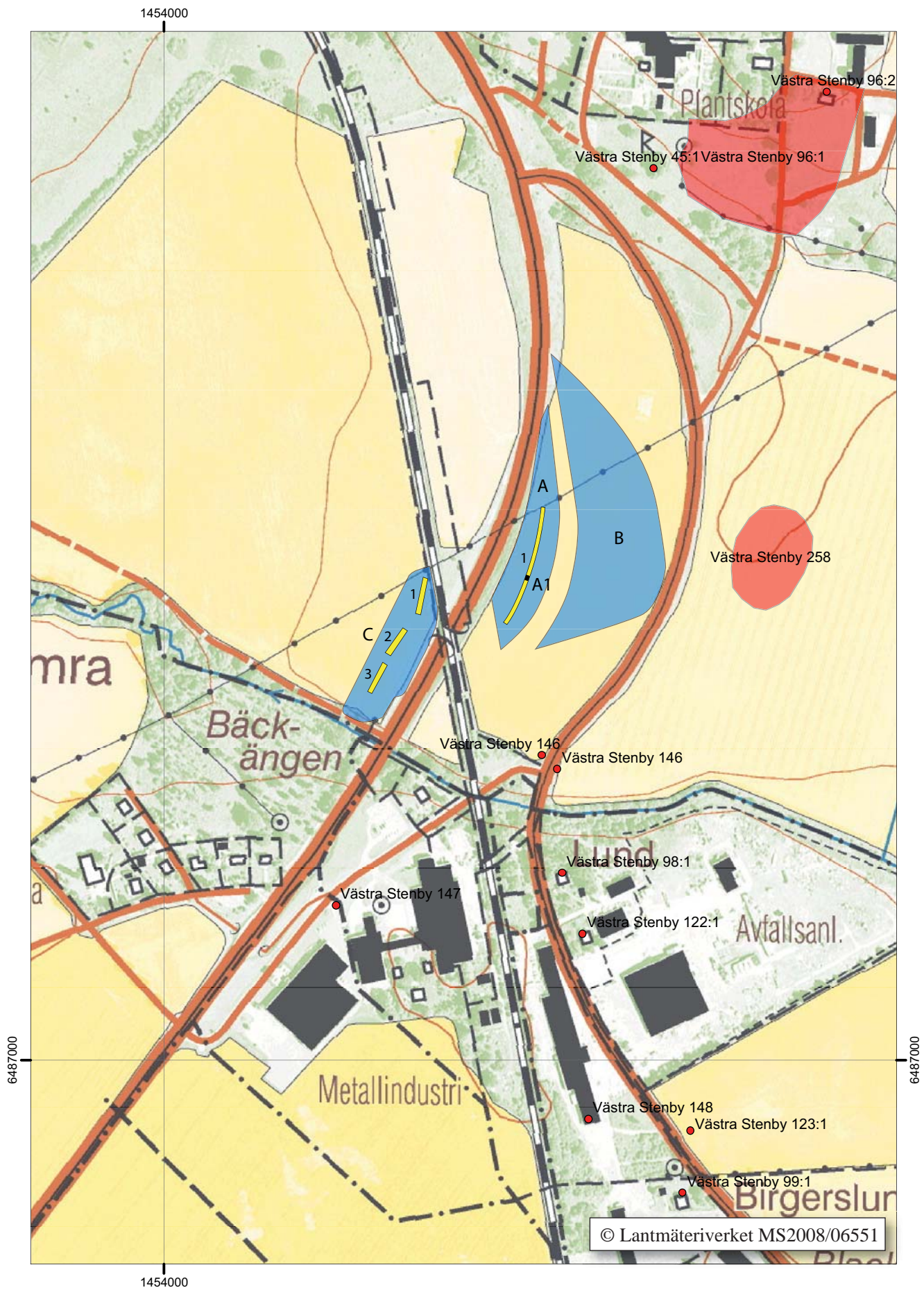
I Område A som utgjordes av tidigare åkermark grävdes ett 100 m långt och 2 m brett schakt i mitten av den avlånga ytan. Ploglagret var endast 0,15-0,20 m djupt varunder naturlig, relativt sandig, mark uppträdde. Vid 42 m framkom svaga åderspår liggande snett mot schaktet. Dessa karterades i skala 1:20. Ett försök att rita profil över spåren misslyckades då de helt saknade djup. I övrigt framkom inget av arkeologiskt intresse inom ytan.

I Område C upptogs tre sökschakt C1-C3. Dessa var 35, 27 respektive 30 m långa och 2 m breda. Naturlig sandig mark uppnåddes vid 0,20 m under marknivå. Odlingspår i form av mörka ca 0,35 m breda strimmor på ett lika brett avstånd från varandra iaktogs i schakt C1 och C2. De tolkades som rester efter ”ryggade åkrar” och fotodokumenterades. I övrigt framkom ingenting av arkeologiskt intresse heller i detta schakt.

Östergötlands länsmuseum rekommenderar inga ytterligare arkeologiska åtgärder.

Referenser

Östergötlands länsmuseums topografiska arkiv.

Figur 3. Söschakt (gula) och utredningsområden (blå) inlagda på digitala Fastighetskartan. Skala 1:5 000.

*Figur 4. Sökschaktet i Område A sett mot norr. På höjden i fonden ligger S Freberga.
Foto Olle Hörfors, ÖLM.*

Figur 5. Spår av täckdikning, sökschakt C2 område C. Foto Olle Hörfors, ÖLM.

Tekniska uppgifter

Område	Södra Freberga
Fastighetsbeteckning	Södra Freberga 6:1
Socken	Västra Stenby
Kommun	Motala
Län och landskap	Östergötland
Fornlämningsnr	Nära RAÄ 258
Ekonomiska kartans blad	085 70 (8F7a Norrsten)
Koordinater	X6487382 Y1454299
Koordinatsystem	RT 90 2,5 gon V
Typ av undersökning	Arkeologisk utredning etapp 2
Länsstyrelsens dnr	431-148-10
Länsstyrelsens beslut	2010-01-22
Länsstyrelsens handläggare	Magnus Johansson
ÖLM dnr	16/10
Projektnummer	531060
Vägverkets beteckning	Objekt 87514071
Uppdragsgivare	Trafikverket, Väg
Kostnadsansvarig	Trafikverket
Projektledare	Olle Hörfors
Fältarbetstid	2010-01-27 och 2010-02-02
Fynd	-
Foto filmnr	Digitala foton.
Analyser	-
Grafik	Johan Levin
Renritning	-
Grafisk form	Johan Levin

Dokumentationsmaterialet förvaras på Östergötlands länsmuseum.

Ur allmänt kartmaterial	© Lantmäteriverket MS2008/06551
ISSN 1403-9273	Rapport 2010:97 © Östergötlands länsmuseum

Vintern 2010 genomförde Östergötlands länsmuseum en arkeologisk utredning, etapp 2. Denna utfördes inför ombyggnad av väg 50, en ny bro, en tillfällig byggnadsväg samt stambanan söder om Södra Freberga. Området ligger i utkanten av Motala och i Västra Stenby socken i Östergötland. Arbetet omfattade de ytor mellan de olika järnvägarna, vägarna och broarna som skulle bli aktuella för tillfälliga vägar, tillfälliga dumpmassor med mera under det fortsatta arbetet.

Sammantaget grävdes 192 m sökschakt. I den mellersta ytan, område A framkom ett fåtal grunda nästan utplånade årderspår. I den västra ytan, område C, framkom lämningar av ryggade åkrar eller täckdikning. Den östligaste ytan, område B, kom aldrig att beröras av schaktning och lämnades därför utan åtgärd.

Östergötlands länsmuseum anser att inga ytterligare arkeologiska åtgärder krävs. Beslut om vidare åtgärder fattas av Kultur- och samhällbyggnadsenheten vid Länsstyrelsen Östergötland.